

SOKAK HAYVANLARI VE HAYVAN BAKIM EVLERİ

STREET ANIMALS AND ANIMAL MAINTENANCE HOUSES

ÖZET: Bu çalışmada sokaklarda yaşayan dostlarımızın yaşadığı zorlu koşulları hatırlatmak ve kısacık hayatlarını daha iyi koşullarda yaşayabilmeleri için farkındalık yaratılması hedeflenmiştir. 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği'nde belirtilen hayvan bakımevlerinin taşınmaları gereken özelliklere ek olarak pratikte günlük yaşamda kullanımdan gelen eksikliklerden yola çıkarak detaya yönelik ek özelliklerden bahsedilmiştir. Ayrıca günlük hayatta belediyelere ve Orman Su İşleri Bakanlığı'na bağlı olarak açılan ve işletilen hayvan bakım evlerinde yaşanan sorunlardan bahsedilecektir. Bu çalışmanın amacı yaşamları zaten acı ve ıstırap ile geçen hayvan dostlarımıza, bakımevinde kaldıkları sürece insani, ahlaki ve yasal koşullar sağlamak, sokak hayvanları ve hayvan bakımevleri konusunda farkındalık yaratmaktır.

ANAHTAR KELİMELER: Hayvan Bakımevleri, Sokak Hayvanları, HayKonfed.

ABSTRACT: In this study, it was aimed to remind the hard conditions of our friends living in the streets and to create awareness to enable their short lives to live on better conditions. In addition to the required features of animal care homes as laid down in the Implementation Regulation of the Petition for the Protection of Animals No. 5199, additional features for deterring from practical shortcomings in daily life are mentioned. It will also talk about the problems experienced in animal care homes opened and operated in connection with the municipalities in daily life and the Ministry of Forestry Water Affairs. The aim of this study is to create human, moral and legal conditions, to raise awareness about street animals and animal shelters, as long as their animal friends are already suffering and suffering.

KEYWORDS: Animal Care Houses, Street Animals, HayKonfed.

Bilgi Güçtür.
Francis Bacon

Esra Demir Erol
Anadolu Hayvan Hakları Federasyonu
Gönüllüsü
esrademirerol@gmail.com

1. GİRİŞ

Sokak hayvanları, günümüzde belediyeler ve halk arasında ciddi sorunlar teşkil eden bir konudur. Birçok kişiye, özellikle hayvan severlere göre bu dünya sadece insanlar için var olmamıştır. Bu dünya da insanlar kadar hayvanlarında yaşam hakkı bulunmaktadır. Ancak toplumun diğer bir kısmına göre sokak hayvanları olarak adlandırdığımız sahipsiz kedi ve köpeklerin mahalle aralarında kısaca insanların olduğu yerlerde değil de orman gibi daha ıssız alanlarda yaşaması gerekmektedir.

Veteriner hekim Prof. Dr. Dodurka **“Sokak hayvanı”** kavramını; sahipsiz, sokakta yaşayan ve/veya sokakta doğmuş ya da geçmişteki sahipleri tarafında evden atılmış başıboş hayvanlar olarak tanımlamıştır (Dodurka, 2009). Kedi ve köpek gibi sokak hayvanlarının haricinde kırsal alanlarda yaşamaya çalışan sahipsiz hayvanlar da bulunmaktadır. Her iki grubun üyesi de **“başıboş hayvanlar”** olarak değerlendirilebilmektedir (Kandır, 2014:7-16).

Sahipli hayvanlar için olduğu kadar sahipsiz sokak hayvanları içinde geçerli olan, bir kanun hazırlanmıştır. Bu kanun kapsamında sahipli ve sahipsiz tüm sokak hayvanları koruma

altına alınmıştır. Anayasada bulunan ve sahipli/sahipsiz tüm hayvanlarını kapsayan **“5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu”**¹ başta devletin önemli kurumları olmak üzere birçok mercie ve tüm vatandaşlara tüm hayvanları koruma, kollama ve gözetme hakkı vermiştir. Gerek sahipli olsun gerekse sahipsiz sokaklarda yaşayan hayvanlarımız bu kanun kapsamında koruma altına alınmıştır.

Ayrıca ülke vatandaşlarımızın zannettiği gibi, sokak hayvanları sorunu sadece belediyelere sorumluluğu yüklenmiş bir konu değildir. Daha öncede belirttiğimiz gibi anayasamızın 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu göre sokak hayvanlarına bakmak beslemek bir nevi vatandaşlık görevi olarak tanımlanmıştır. İlgili kanunun 4/b bendinde sokak hayvanlarının yaşam koşulları şu şekilde belirtilmiştir; **“Evcil hayvanlar, türüne özgü hayat şartları içinde yaşama özgürlüğüne sahiptir. Sahipsiz hayvanların da, sahipli hayvanlar gibi yaşamları desteklenmelidir.”**

¹ Bknz.. 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu, Erişim tarihi: 27.11.2014
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5199-20100611.pdf>

Ayrıca onları bir mahalle sakini olarak kabul edip, onlarla mahallesini, sokağını, parkını ve bahçesini paylaşmak isteyen hayvan sever vatandaşlar olduğu gibi onları istemeyen, hayvan barınma evlerine alınmasını isteyen hatta yaban ortamlara atılmasını isteyen kişilerde bulunmaktadır. Ancak bu durumda, hem hayvan severlerin hem de sokak hayvanlarının zarar görmemesi için kanun içerisinde madde ile güvence altına alınmıştır. Yine 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği'nin 21/g bendinde şu şekilde belirtilmiştir.

“Sahipli veya sahipsiz hiçbir hayvan belediye, gönüllü kuruluş veya diğer üçüncü şahıslarca belediye sınırları dışında yaban hayatı yaşam alanlarına bırakılmaz.”

Sokak hayvanlarının sayısının çok olması ve bunun önüne geçilemek için başlıca yapılması gereken işlemler; kısırlaştırma ve aşılamadır. Bu kapsamda **“KISIRLAŞTIR, AŞILAT ve YAŞAT”** kampanyası başlatılmıştır. Konuyla ilgili en büyük pay belediyelere ve hayvan severlere düşmektedir.

Bu proje kapsamında, sokaklardan alınan hayvanlar belediyelerce sadece rehabilite edilmek amacıyla yani, aşı, tedavi ve kısırlaştırma amacıyla geçici bakım evlerine götürülmektedir. Tedavileri biten tüm sokak hayvanları yasalar kapsamında alındıkları bölgeye geri bırakılmaktadır.

Sokak hayvanlarının sayılarının fazla olması, belediyelerince onların tedavi bakımlarını tam anlamıyla yapabilmeleri için yeterli bütçeye sahip olmamaları bir diğer önemli sorundur. Bu bağlamda hayvan hakları dernekleri bilgilendirme projeleri hazırlamıştır. Hazırlanan projelerde il ve ilçelerin büyüklüklerine ve bütçelerine göre farklı ölçekte barınma evi planı oluşturulmuştur.

Ayrıca belediyeler bütçe sorunlarını çözebilmek için çeşitli kurumlardan bütçe desteği alabilmektedir. Örnek vermek gerekirse belediye sınırları içerisinde bulunan "Kalkınma Ajansları"ndan ve/veya "Avrupa Birliği Destek Projeleri"nden belirli dönemlerde açılan kendileri ve/veya danışmanlık firmaları aracılığıyla başvuru yaparak destek alabilmektedirler. Bu sayede sokaklarda yaşayan can dostlarımıza kısa süreli hayatlarında güven içerisinde yaşayabilecekleri en iyi ortamı rahatlıkla sağlayabileceklerdir.

Konuya duyarlı kişiler yani hayvan severler yaşadıkları il ve ilçelerde sokak hayvanları için barınma/bakım evinin bulunup bulunmadığı, eğer yoksa bu barınma/bakım evlerinin yapılması konusunda çalışmalar yürütmektedir. Bu bağlamda gönüllüler ve gönüllüler tarafından kurulan dernekler çalışmalar yürütmektedir. Bu derneklerin ve derneklere üye olan gönüllülerin diğer vatandaşlardan her daim maddi ve manevi desteğe ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu amaçla mama bağışı,

evde kullanılmayan eski halı, yorgan ve battaniye gibi eşyaların bağışı yapılabilir. Ek olarak insanlara kedi ve köpek gibi canlıları satın almak yerine bu barınma evlerinden sahiplenmelerini önerilebilir. Barınaklardan veya sokaklardan alınacak her can, kazanılmış, kurtarılmış olacaktır.

Kandır'ın 2014 yılında yapmış olduğu çalışma da bahsettiği gibi **"Hayvan sevgimiz ve duyarlılığımızın derecesi ne olursa olsun, onlara karşı insani sorumluluklarımız her birimiz için eşit düzeydedir. Unutulmamalıdır ki tüm canlıların en doğal hakkı YAŞAMAKTIR"** (Kandır, 2014:7-16). İster insan olsun ister hayvan ister bitki tüm canlıların yaşam haklarına saygı duyulmalıdır. Her canlının eko denge içerisinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Her canlının varoluş amacı ve bu dünyaya katkısı farklıdır. Bu nedenle dünya üzerinde bulunan tüm canlılar korunmalıdır.

"Tanıdınız mı beni? Her ne kadar siz sokak hayvanı olarak adlandırsanız da, benim adım huzur aslında, benim adım vicdan, benim adım hoşgörü, benim adım SEVGİ... Lütfen... Ekmeğinizi ve suyunuzu bizlerle pay-

laşın... Sevginizi bize gösterin... Bizleri yok saymayın, varlığımızı kabullenin..." (Kandır, 2014:7-16).

Bu çalışmada, 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği'nde belirtilen hayvan bakımevlerinin taşımaları gereken özelliklere ek olarak pratikte günlük yaşamda kullanımdan gelen eksikliklerden yola çıkarak detaya yönelik ek özelliklerden bahsedilmiştir. Ayrıca günlük hayatta belediyelere ve Orman Su İşleri Bakanlığı'na bağlı olarak açılan ve işletilen hayvan bakım evlerinde yaşanan sorunlardan bahsedilecektir. Bu çalışmanın amacı yaşamları zaten acı ve ıstırap ile geçen hayvan dostlarımıza, bakımevinde kaldıkları sürece insani, ahlaki ve yasal koşullar sağlamak, sokak hayvanları ve hayvan bakımevleri konusunda farkındalık yaratmaktır.

2. SOKAK KÖPEKLERİ VE BAKIM EVLERİ

Osmanlı'dan günümüze kadar olan tarihsel süreçte hayvan hakları değerlendirildiğinde ciddi bir gerileme yaşandığı görülmektedir. Osmanlı Devletinde toplumun bir parçası olarak kabul edilen sokak hayvanları günümüzde neredeyse toplumun ve bası olarak ilan edilecek durumda. Toplumda inanılmaz derecede hayvan düşmanlığı gelişmekte, ortak yaşam alanını bencilce kendine ayırmaktadır. Oysaki tarih boyunca köpekler insanların en sadık dostları olmuştur. Ayrıca kendini insanlara gelebilecek tüm tehlike ve kötülöklere karşı korumak için feda etmiştir. İnsanlara olan sadakati ve fedakârlığı dünyaca bilinen bu canlılar bugün neredeyse insanların olmadığı ücra, izbe yerlere atılma tehlikesi ile karşı karşıya.

Günümüzde birçok sahipli köpek sahipleri tarafından ormana

ölüme terk edilmektedir. Unutulması gerekir ki "Terk Edilmek Tüm Canlılara Aynı Acıyı Verir..". Terk edilen ya siz olsaydınız? Peki, siz kendi çocuğunuzu ormana ölüme açığa terk eder miydiniz? Etmezsiniz demi? Öyleyse onu neden terk ettiniz?

Ev ortamına alışmış canlılar maalesef ki dış ortamda hayatları sürmekte zorlanıyorlar ve birçoğu da hayatlarını sürdüremiyor. Aralarında düşük bir yüzdelik dilimde olanlar şanslılar çünkü onlar hayatlarının bir döneminde hayvan severlerle karşılaşılıyorlar. Yaşadıkları çile ve ızdırap dolu kısa hayatlarının geri kalanını güzel geçiriyorlar. Ya geri kalanları? Onlar ne yapıyor?

Onlar sokaklarda hayatta kalma mücadelesi veriyorlar. Açlık, hastalık, şiddet... ve dahası sokaklarda onları bekliyor. Onlarsa tüm bunlara rağmen sevgiye ve ilgiye muhtaçlar. Peki, ölüm herkese her canlıya bu kadar yakınken biz insanoğlu neden sokağımızı ve ekmeğimizi onlarla paylaşmıyoruz? Paylaşmak istemiyoruz? Bu sorunun cevabı kimine göre ego kimine göre başka bir şey, tabir cevap vermek mümkün değil belki de. Tek bilinen var biz insanoğlu nankörüz hayatını bize adamış bir canlıyı hayatımızda istemiyoruz.

Türkiye'de sokak hayvanlarını istemeyen ve varlığından rahatsız olan kesim kadar onları isteyen koruyan kollayan haklarını savunan kesimde bulunmaktadır. Bu kapsamda yapılan çalışmaların en önemlisi 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'dur. Bu sayede hayvanları seven kişiler onların haklarını korurken devlet desteğini de almış bulunmaktalar. Nasıl ki bir insana zarar verdiğinizde kanunlar karşısında yaptırıma maruz kalıyorsanız, hayvanlar (sahipli ve sahipsiz) içinde aynısı geçerlidir. Bu kanunun asıl amacı hayvanlara karşı kötü muamelenin önüne geçilmesini sağlamaktır.

Sokak hayvanları ile ilgili olarak

en büyük sorun sayılarının çok oluşudur. Köpeklerin popülasyonunun kontrol altına alınması gereklidir. Bu görev ise 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu kapsamında il ve ilçe belediyelerine verilmiştir. Kısırlaştırma işlemi yaparak üremelerini engellediği sokak hayvanları, aynı zamanda üreme dürtüsünden yoksun kaldığı için saldırganlık belirtilerini de göstermeyecektir. Daha sakin ve daha uysal bir yapıya bürünecektir.

5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu kapsamında il ve ilçe belediyeleri, sokak hayvanlarının toplanıp, kısırlaştırılıp gerekiyorsa tüm gerekli tedavilerini yapıp daha sonra alındıkları bölgeye bırakması gerekmektedir. Tüm bu süreçte bu sokak canlılarının kalmış olduğu bu geçici bakım evleri belediyeler tarafından oluşturulmaktadır. Ayrıca, sokaklara geri dönemeyecek kadar mağdur durumda olan, sakat ve terk edilmiş hayvanlar içinde geri kalan yaşamlarını bu geçici bakım evlerinde geçireceklerdir. Bu geçici bakım evleri, sokak hayvanların eziyet ve zulümden uzakta bir yaşam sürüp, iyi muamele görecekları "sevgi evleri" yapısına sahip olmalıdır.

Hayvan bakım evlerinin barındırması gereken tüm özellikler aslında 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği'nde belirtilmiştir. Hayvan bakım evlerinin taşımaları gereken özelliklere ek olarak günlük hayatta hissedilen eksikliklerden baz alınarak bazı ekstra yeni özellikler tespit edilmiştir. Söz konusu bu eksikleri tespit eden ve tamamlanması için çabalayan HayKonfed ailesine ve HayKonfed Federasyon Başkanı Nesrin Çitirik hanıma teşekkürleri borç biliriz. Onlar sayesinde hayvan hakları konusunda daha bilinçli bir toplum meydana geliyor. Unutmayın "bilgi güçtür".

Toplum nezdinde barınakların sokak hayvanları için özel olarak yapılmış beş yıldızlı oteller olduğuna dair yaygın bir kanı bulunmaktadır. Ancak hayvan barınma evleri tıpkı ceza evleri gibidir. Oraya giden sokak hayvanları parmaklıklar arkasında, tüm özgürlüklerinden yoksun bir şekilde hapis hayatı yaşamaktadır. Neyse ki 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu kapsamında söz konusu bu barınma evlerinin geçici barınma evi olduğu ve tedavi süreci biten sokak hayvanının

bölgesine geri bırakılması kesin bir şekilde belirtilmiştir.

Ancak günümüz koşullarında hala hayvan barınma evleri olmayan ilçeler hatta iller bulunmaktadır. Bu eksikliğin yanı sıra barınma evleri olan birçok il ve ilçede yeterli şartlar sağlanmamaktadır. Bunun ilk nedeni belediyelerin hayvanları değersiz bir varlık olarak görmesidir. Diğer nedeni ise belediyelerin yeterli bütçesinin olmamasıdır. Fakat barınma evi yapılması durumunda sokaklarda sayısı fazla, saldırgan ve sürekli şikâyete konu olan sokak köpeği sorunu çözülmüş olacaktır. Yüksek bir maliyeti bulunmayan barınma evleri maalesef ki belediyelerimiz açısından hiçbir önem arz etmemektedir. Belediyelere ait bu görev ise gönüllülerimize düşmektedirler. Kendi imkânları doğrultusunda tedavi, kısırlaştırma ve aşılama yaptırmaktadırlar. Gönüllülerimizin yetişemediği yerde ise halk tarafından sürekli şikâyet edilen sokak canlıları için barınak yapmak istemeyen belediyeler birer ölüm makinası gibi sokak köpeklerini katletmek için çalışmalar yürütmektedirler. Size saldıran, sokakta sürekli havlayan o köpekten şikâyetçi olmadan önce bir düşünün... Çünkü siz rahatsız oluyorum dediğinizde belediyeler onları ortadan toplayarak ormanlara ölüme terk etmektedirler. Oysaki sizler şikâyet ederken belediyenin kısırlaştırma, aşılama ve besleme görevlerini yerine

getirip getirmediğini gündeme getirseniz bir canın hayatının yok olup gitmesine neden olmayacaksınız.

3. SONUÇ

Türkiye’de hayvan barınaklarında yaşanan belli başlı problemlerin en önemli nedeni belediyelerin tahsis etmiş oldukları alana yapılan yapıların mimarisinin uygun olmamasından kaynaklanmaktadır. Söz konusu bu geçici barınma alanlarında yanlış yapılanmadan kaynaklı olarak sokaklardan tedavi amaçlı getirilen canlıların mağduriyet yaşamaları söz konusudur. Bu mağduriyetler başlıca, dar kafeslerde çok sayıda canın bulunması, yeterli kafesin bulunmaması, dışkıları için açılan gider yollarının uygun olmaması ve dışkıların bu gider yolundan gitmemesi durumunda maalesef bu canlıların dışkılarının üzerine yatması buna bağlı olarak da enfeksiyon kapmasına neden olmaktadır.

Konuya duyarlı kişiler yani hayvan severler yaşadıkları il ve ilçelerde sokak hayvanları için barınma/bakım evinin bulunup bulunmadığı, eğer yoksa bu barınma/bakım evlerinin yapılması konusunda çalışmalar yürütmektedir. Bu bağlamda gönüllüler ve gönüllüler tarafından kurulan dernekler çalışmalar yürütmektedir. Bu derneklerin ve derneklere üye olan gönüllülerin diğer vatandaşlardan her

daim maddi ve manevi desteğe ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu amaçla mama bağıışı, evde kullanılmayan eski halı, yorgan ve battaniye gibi eşyaların bağıışı yapılabilir. Ek olarak insanlara kedi ve köpek gibi canlıları satın almak yerine bu barınma evlerinden sahiplenmelerini önerilebilir.

Gerek sahipli gerekse sahipsiz sokak hayvanları ile ilgili olarak komşularınız veya belediyeniz ile ilgili bir sorun yaşadığınızda haklarınızı yani can dostlarımızın haklarını öğrenin, çünkü onlar kendilerini savunamıyorlar, konuşamıyor dertlerini anlatamıyorlar. Onlara destek olmak ve güvende olmaları için elimizden geleni yapalım. Hukuki destek, sorunlarınızın çözümünde yol göstericiliği için HayKonfed’in resmi web sayfasından, facebook ve twitter hesaplarından bizlere ulaşım sağlayabilirsiniz. Gün can dostlarımız için birlik günüdür. Onlar için her daim el ele vererek, tek yürek olmalıyız. Unutmayın “bilgi güçtür”.

KAYNAKLAR

- 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu, Erişim tarihi: 27.11.2014
- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5199-20100611.pdf>
- Dodurka, T. (2009) Köpeklerde Populasyon Yönetimi, Erişim tarihi: 27.11.2014 http://www.turkvet.biz/yazi/hayvan_refah.htm
- Kandır, E. H. (2014), Sokakların “Yuvasız” Sakinleri, Ayrıntı Dergisi, 2(21).
- HayKonfed, <http://www.haykonfed.org>, Çevrimiçi.

İletişim için HayKonfed resmi sayfalar:

- HayKonfed, <http://www.haykonfed.org>
- <https://www.facebook.com/HayKonfed>
- <https://www.facebook.com/groups/dohayko>
- @HAYKON_Official (Twitter)

